

Mykje godt og litt å pirke i om analysar og diagnostikk

Oddvar Stokke, Tor-Arne Hagve, red.

Undersøkelser ved sykdom

240 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2010. Pris NOK 430
ISBN 978-82-05-32366-7

Dette er bok nummer tre i ein serie på fem i kunnskapspakken «37°» som er skriven for dei medisinske faga i grunnutdanninga i sjukepleie. Boka er todelt. I den første delen tek forfatterane for seg

alle slags medisinske undersøkingar, frå klinisk kjemi, via immunologi, mikrobiologi, patologi og genteknologi, til undersøkingar av nokre organsystem (hjarte, lunge, mage-tarm) samt eigne kapittel om biletadiagnostikk og legemiddelanalyser. I den andre delen dreier det seg om diagnostikk ved sjukdom, ordna i kapittel for åtte ulike organ, organsystem og problemstillingar. Dei to redaktørane har hatt hjelp frå om lag 15 medforfattarar.

Eg synes den første delen er klart den beste. Både systematikken, ambisjonsnivået og innhaldet er fullt ut tilfredsstillande for målgruppa. På få sider innleiingsvis får studentane også ei fin innføring i tolking av klinisk-kjemiske laboratoriedata, med tema som analytisk og biologisk variasjon, referanseområde samt kliniske intervensjonsgrenser. Det kliniske motstykket, sensitivitet, spesifisitet og prediksjonsverdiar ved testar og undersøkingar, er derimot ikkje dekkja, og det synes eg er ein mangel ved ei moderne lærebok som denne. Det er litt varierende detaljspesifikasjonar: Av og til er aldersspesifikke referanseverdiar oppgitt, andre gongar ikkje. Krav om kjent kreatininverdi før røntgenkontrastundersøkingar fann eg ikkje. Prosedyrar og førebuingar til undersøkingar er stort sett godt omtalt.

Den andre delen, som er meint å skulle gje studenten innføring i kva undersøkingar ein bruker ved ulike kliniske problemstillingar, har diverre meir varierende kvalitet. Dels blir det ein god del repetisjon av stoff frå den første delen, dels blir det for enkelt når ein skal ha kort omtale om anamnese og klinisk undersøking for heile organsystem samla, og dels blir mange kapittel prega av indremedisinsk tilnærming. Denne delen framstår også som meir ujamn i læringsnivået pga. mange ulike forfattarar, sjølv om innhaldet i kvart kapittel held mål fagleg sett. Det er ein del manglande kryssreferansar mellom delane, til dømes er EEG omtalt i begge delar utan gjensidig sidetilvising, og det verkar rart at PSA ikkje er nemnt i utgreiing av urinvegssjukdommar (urinsediment har ei halv side).

Layouten er tiltalende med to spalter, mange gode tabellar, figurar og bilete. Namnet på kvar klinisk-kjemiske analyse burde vore meir framheva, dei er litt vanskelege å sjå. Merkeleg nok har SR og CRP fått sitt eige overskriftsnivå.

Alt i alt er dette nyttig for målgruppa. Boka bør også ha ein marknad på fastlegekontora og i pleie- og omsorgstenestene i og utanfor institusjon, der helsesekretærar, sjukepleiarar og andre kan ha trong for oppdatering eller fakta for å informere pasientar eller pårørande.

Steinar Hunskaar

Faggruppe i allmenmedisin
Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Digitale pasienter er også pasienter ...

Aksel Tjora, Anne-Grete Sandaunet, red.

Digitale pasienter

Gyldendal akademisk, 273 s, tab, ill.

Oslo: Gyldendal Akademisk, 2010. Pris NOK 345
ISBN 978-82-05-39909-9

Aksel Tjora, sosiolog ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, er en av veteranene på IKT-feltet innen medisin (IKT = informasjons- og kommunikasjonsteknologi). Hans utgangspunkt er

som regel pasientene eller det medisinske hjelpepersonellet, sjeldnere legene og andre medisinske eksperter. Hans vitenskapelige tilnærming er ofte kvalitativ antropologisk. Dette gjør at vi som leger kan ha noe å lære. I sin forrige bok, *Den moderne pasienten* (1), stilte han spørsmålet om tekniske reformer og nyvinninger gir pasientene økt medvirkning, og svaret ble vel nærmest at det ikke var tilfellet. I den foreliggende boken finner vi en lignende tendens til å ta ned overdrevne forventninger om hva IKT-utviklingen måtte bringe. Særlig er advarslene klare til pasienter med alvorlige sykdommer om ikke å bruke for mye tid og energi på å finne alternative «løsninger» på nettet.

Innledningen, som er skrevet av medredaktør Anne-Grete Sandaunet, også en veteran på området, heter En introduksjon og leseanvisning. Og leseanvisning er virkelig nødvendig her, for boken er uhyre variert og skifter stadig nivå og perspektiv. Dette skyldes at den først og fremst består av en rekke beskrivelser av relevante «digitale» prosjekter, dels omskrevne internasjonale

artikler. Jeg nevner i fleng: AA-møter på nettet (fascinerende!), KOLS-pasienter som møter hverandre via TV-skjermene i egen stue, eller for meg ukjente nettsamfunn for folk med alvorlig sykdom: «Second Life», «PatientLikeMe» og «YouTube», det siste kjent for de fleste.

Tjora mener å se fire pasienttyper som fremtrer gjennom at IKT tas i bruk i helseomsorgen og i forbindelse med helse og sykdom mer generelt: den digitalt overvåkede pasienten, den digitaliserte pasienten, den digitalt oppkoblede pasienten og den digitalt dannede pasienten. Alle disse pasientene, og mange flere, møter vi.

Som nevnt tror jeg ikke minst leger kan ha noe å lære, både om hvordan pasienter tenker, og ikke minst om hvordan samfunnsforskere tenker om pasienter – og leger. Og IKT bare vokser og vokser – her gjelder det å henge med!

Olaf Gjerløw Aasland

Legeforeningens forskningsinstitutt

Litteratur

1. Tjora A, red. Den moderne pasienten. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2008.

God nordisk lærebok i farmakologi

Jens P. Kampmann, Kim Brøsen, Ulf Simonsen, red.

Basal og klinisk farmakologi

4. utg. 876 s, tab, ill. København: FADL's forlag, 2010. Pris DKK 1 000
ISBN 978-87-7749-552-6

Dette er en etablert dansk lærebok.

Fjerde utgave har fått med nye legemidler og oppdaterte fakta. Boken er lett å lese. Tabeller og figurer er utformet slik at de bedrer leselighet og forståelse.

Boken er redigert og skrevet og utformet slik at den passer for lesere som starter uten forkunnskaper. For medisinstudenter vil det trolig gi best utnyttelse av boken om studiet av den starter tidlig. Da kan den være en grunnsten i leseprogrammet for to viktige målgrupper: studenter som planlegger å gå inn i klinisk praksis – og fremtidige laboratoriefarmakologer. Leseren vil finne at boken kombinerer farmakologi, fysiologi og klinikk slik at den gir mulighet til å forstå stoffet – og at den er for tykk til at den kan pugges i sin helhet. Dermed kan og må studenten velge lesedybde etter interesse og behov. Stoffet er delt i tre. Del en omhandler basale prinsipper. Del to